

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Procedury realizacji programu

**Program wyrównywania różnic między
regionami III**

Warszawa

Definicje pojęć:

Ilekcroć w niniejszym dokumencie jest mowa o:

- 1) **ewaluacji programu** – należy przez to rozumieć ocenę jakości, skuteczności i efektywności programu;
- 2) **monitorowaniu** – należy przez to rozumieć proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat programu w aspekcie finansowym i rzeczowym;
- 3) **Oddziale** – należy przez to rozumieć Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 4) **osobach niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć osoby niepełnosprawne, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 5) **PFRON lub Funduszu** – należy przez to rozumieć Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 6) **procedurach** – należy przez to rozumieć procedury realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III”;
- 7) **programie** – należy przez to rozumieć „Program wyrównywania różnic między regionami III”;
- 8) **projektodawcach** – należy przez to rozumieć podmioty, wskazane w rozdziale VI programu, wnioskujące do samorządu powiatowego lub Oddziału PFRON o dofinansowanie projektów, o których mowa w rozdziale II pkt 12 programu sporządzonych zgodnie z zasadami stanowiącymi załącznik nr 1 lub nr 2 do procedur;
- 9) **wniosku samorządu powiatowego** – należy przez to rozumieć wniosek o dofinansowanie ze środków PFRON zawierający opisy projektów własnych samorządu powiatowego;
- 10) **wniosku o dofinansowanie projektu w obszarze E** – należy przez to rozumieć wniosek podmiotu wymienionego w rozdziale VI pkt 4 programu, spełniającego warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 4 i ust. 5 programu o dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projekcie dotyczącym aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych, składany przez projektodawcę bezpośrednio do właściwego terytorialnie Oddziału PFRON;
- 11) **wystąpieniu samorządu powiatowego** – należy przez to rozumieć wystąpienie samorządu powiatowego do Funduszu w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające opisy projektów zgłoszonych do samorządu powiatowego przez projektodawców do dofinansowania ze środków PFRON;
- 12) **samorządowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji

zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych lub strategię rozwoju powiatu;

- 13) **ustawie** - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).

I. Postanowienia ogólne

1. Procedury realizacji programu są integralną częścią programu.
2. Procedury określają:
  - 1) tryb przesyłania przez PFRON do samorządu powiatowego zaproszeń do uczestnictwa w programie oraz przyjmowania od tych samorządów oświadczeń o przyjęciu roli realizatora;
  - 2) tryb składania i zasady rozpatrywania wystąpień, wniosków o dofinansowanie samorządów powiatowych oraz wniosków o dofinansowanie projektów w obszarze E programu;
  - 3) tryb podejmowania decyzji w sprawie przystąpienia samorządu powiatowego do realizacji programu;
  - 4) zasady przekazywania i rozliczania środków PFRON;
  - 5) zasady sprawowania kontroli nad wykorzystaniem środków Funduszu przekazanych w ramach realizacji programu;
  - 6) zasady monitorowania i ewaluacji programu.
3. Załącznikami do procedur są:
  - 1) Zasady dotyczące wyboru, dofinansowania i rozliczania projektów dotyczących obszarów B, C, D, F i G programu – załącznik nr 1 do procedur;
  - 2) Zasady dotyczące wyboru, dofinansowania i rozliczania projektów dotyczących obszaru E programu – załącznik nr 2 do procedur;
  - 3) wzór Oświadczenia o wyrażeniu zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu – załącznik nr 3 do procedur;
  - 4) wzór Wystąpienia w sprawie uczestnictwa samorządu powiatowego w realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III” – załącznik nr 4 do procedur;
  - 5) wzór Wniosku o dofinansowanie ze środków PFRON projektów w ramach obszaru B, C, D, F, G „Programu wyrównywania różnic między regionami III” – załącznik nr 5 do procedur;
  - 6) wzór Wniosku o dofinansowanie ze środków PFRON projektów w ramach obszaru E „Programu wyrównywania różnic między regionami III” – załącznik nr 6 do procedur;
  - 7) wzór Zestawienia projektów – załącznik nr 7 do procedur;
  - 8) wzór Promesy w sprawie wstępnego dofinansowania projektów dotyczących obszaru E programu – załącznik nr 8 do procedur;

- 9) wzór Umowy o realizację przez samorząd powiatowy „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze/obszarach B, C, D i F – załącznik nr 9 do procedur;
  - 10) wzór Umowy o dofinansowanie projektów w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze/obszarach B, C, D, F i G – załącznik nr 10 do procedur;
  - 11) wzór Umowy o zaliczkowe dofinansowanie projektów w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze/obszarach B, C, D, F i G – załącznik nr 11 do procedur;
  - 12) wzór Umowy o dofinansowanie projektu w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III” obszar E – załącznik nr 12 do procedur;
  - 13) wzór Półrocznego sprawozdania z realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III” – załącznik nr 13 do procedur.
4. Projekty, których realizacja może podlegać dofinansowaniu ze środków Funduszu w ramach programu, zostały określone w rozdziale VII programu i zaliczone odpowiednio do obszaru B, C, D, E, F i G.
  5. Dofinansowanie projektów, o których mowa w ust. 4, może być udzielone projektodawcom jedynie w przypadku zgodności tych projektów z samorządowym programem działań na rzecz osób niepełnosprawnych i wyłącznie za pośrednictwem realizatorów programu – samorządów powiatowych, z zastrzeżeniem ust. 6.
  6. W przypadku, gdy projektodawcą jest jednostka samorządu powiatowego, oraz w przypadku wniosków dotyczących projektów z obszaru E programu dofinansowanie jest przyznawane bezpośrednio przez PFRON.
  7. Rodzaje kosztów, które mogą być dofinansowywane ze środków Funduszu w ramach programu, wymienione zostały w rozdziale VIII programu.
  8. Z uczestnictwa w programie wykluczeni są projektodawcy, którzy po otrzymaniu dofinansowania ze środków PFRON na cele określone w ustawie, w tym również w ramach programów zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą PFRON, nie dotrzymali warunków umowy i nie wykonali do dnia złożenia projektu ciężących na nich zobowiązań wynikających z niedotrzymania tych warunków.
  9. Obsługę programu zapewniają realizatorzy programu (samorzady powiatowe), Biuro oraz Oddziały PFRON w zakresie ustalonym w programie oraz procedurach.
  10. W finansowaniu projektów niedopuszczalny jest udział środków Funduszu przekazywanych samorządom zgodnie z algorytmem z zastrzeżeniem postanowień ust. 11.
  11. Udział środków Funduszu przekazywanych samorządom zgodnie z algorytmem dopuszczalny jest jedynie w finansowaniu projektów z obszaru F i G programu, o ile łączny udział środków PFRON w finansowaniu projektu w tych obszarach, tj. środków z programu i algorytmu nie przekracza maksymalnych wartości kwotowych i progów procentowych:

- 1) wskazanych w programie;
- 2) wynikających z ustawy i aktów wykonawczych do tej ustawy regulujących realizację zadania ustawowego.

II. Tryb przesyłania przez PFRON do samorządu powiatowego zaproszeń do uczestnictwa w programie oraz przyjmowania od tych samorządów oświadczeń o przyjęciu roli realizatora.

1. Rokrocznie po zatwierdzeniu kierunków działań oraz warunków brzegowych obowiązujących w danym roku realizatorów programu Oddział PFRON przesyła do właściwych miejscowo samorządów powiatowych, na terenie których program może być realizowany:
  - 1) zaproszenie do uczestnictwa w programie;
  - 2) wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu;
  - 3) kierunki działań i warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku.
2. Samorządy powiatowe wyrażające gotowość wstąpienia w rolę realizatora programu przesyłają do właściwego miejscowo Oddziału PFRON podpisane przez osoby uprawnione do reprezentowania samorządu oświadczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.
3. Fundusz zastrzega, że pomoc przewidziana w ramach obszarów B, C, D, F i G programu nie będzie udzielana projektodawcom z terenu samorządów powiatowych, które nie wyraziły zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu.

III. Tryb składania i zasady rozpatrywania wystąpień, wniosków o dofinansowanie samorządów powiatowych oraz wniosków o dofinansowanie projektów w obszarze E programu

1. W przypadku obszarów programu B, C, D, F i G projektodawca składa wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu do samorządu powiatowego, właściwego dla miejsca realizacji projektu zawierający projekt sporządzony zgodnie z Zasadami dotyczącymi wyboru, dofinansowania i rozliczania projektów dotyczących obszarów B, C, D, F i G programu, z zastrzeżeniem ust. 4.
2. W przypadku obszaru E programu projektodawca składa wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu bezpośrednio do Oddziału PFRON, właściwego dla miejsca realizacji projektu zawierający projekt sporządzony zgodnie z Zasadami dotyczącymi wyboru, dofinansowania i rozliczania projektów dotyczących obszaru E programu.

3. Samorządy powiatowe, które przyjmą zaproszenie do uczestnictwa w programie oraz spełniają warunki ustalone w dokumencie, o którym mowa w rozdziale XI ust. 3 programu, uprawnione są, w roku którego ten dokument dotyczy, do złożenia w Funduszu wystąpienia w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierającego opisy projektów, o których mowa w ust. 1, zgłoszonych przez projektodawców z terenu działania samorządu zwanego dalej „wystąpieniem”. Fundusz zastrzega, że wnioski projektodawców z terenów samorządów powiatowych, które nie wyraziły zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu lub nie spełniają warunków uczestnictwa w programie nie będą rozpatrywane.
4. W przypadku, gdy projektodawcą jest jednostka samorządu powiatowego będącego realizatorem programu, wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu (projektów) tej jednostki, zwany dalej „wnioskiem o dofinansowanie”, składany jest bezpośrednio do Oddziału PFRON.
5. Wystąpienie samorządu powiatowego oraz wnioski o dofinansowanie, opatrzone pieczętą oraz pieczętami imiennymi osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych w imieniu samorządu powiatowego, składa samorząd we właściwym terytorialnie dla jego siedziby Oddziale PFRON, na właściwym formularzu, stanowiącym odpowiednio załącznik nr 4 i 5 do procedur wraz z kompletem wymaganych załączników.
6. Wniosek o dofinansowanie projektu w obszarze E, opatrzone pieczętą oraz pieczętami imiennymi osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych projektodawcy, składany jest we właściwym terytorialnie dla miejsca realizacji projektu Oddziale PFRON, na właściwym formularzu, stanowiącym załącznik nr 6 do procedur wraz z kompletem wymaganych załączników.
7. Wystąpienia oraz wnioski o dofinansowanie samorządu powiatowego, a także wnioski o dofinansowanie projektów w obszarze E, wraz z opisami projektów, należy składać w terminach określonych przez Zarząd PFRON.
8. Za datę złożenia wystąpienia samorządu powiatowego, wniosku o dofinansowanie lub wniosku o dofinansowanie projektów w obszarze E uważa się datę jego wpłynięcia do Oddziału, a w przypadku wystąpienia lub wniosku składanego drogą pocztową, datę stempla pocztowego.
9. Do wystąpienia samorządu powiatowego powinna ponadto być załączona informacja o wszystkich złożonych do jednostki samorządu projektach, sporządzona zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik do wystąpienia.
10. Samorząd powiatowy zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Oddziału wszelkie informacje o zmianach mogących mieć wpływ na wysokość przyznanej pomocy finansowej.
11. Fundusz nie dofinansowuje kosztów związanych z przygotowaniem wystąpienia lub wniosku.
12. Podanie informacji niezgodnych z prawdą eliminuje wystąpienie oraz wniosek z dalszego rozpatrywania.
13. Oddział w terminie 30 dni od dnia złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie, a także wniosku o dofinansowanie projektu w obszarze E, sprawdza prawidłowość wypełnienia

formularzy oraz sporządza wykaz nieścisłości, błędów i brakujących załączników, który w formie pisemnej przekazuje wnioskodawcy w celu wyjaśnienia oraz uzupełnienia.

14. Wnioskodawca powinien uzupełnić braki lub udzielić niezbędnych wyjaśnień najpóźniej w terminie 20 dni od daty otrzymania pisma z Oddziału. Wystąpienia samorządu powiatowego oraz wnioski o dofinansowanie a także wnioski o dofinansowanie projektu w obszarze E nieuzupełnione we wskazanym przez Oddział terminie, są weryfikowane negatywnie i podlegają archiwizacji.
15. W przypadku niespełniania przez wnioskodawcę kryteriów uczestnictwa w programie, Oddział powiadamia go pisemnie o niezakwalifikowaniu się do programu.
16. Wnioski o dofinansowanie samorządu powiatowego oraz wnioski o dofinansowanie projektu w obszarze E weryfikowane są w Oddziale pod względem merytorycznym i formalnoprawnym.
17. Wystąpienia samorządu powiatowego o dofinansowanie projektów weryfikowane są w Oddziale PFRON pod względem formalnoprawnym.
18. W uzasadnionych przypadkach Oddział PFRON może zażądać od realizatora programu bądź projektodawcy dokumentów źródłowych dotyczących projektów zawartych w wystąpieniu samorządu powiatowego w celu sprawdzenia prawidłowości weryfikacji merytorycznej dokonanej przez realizatora programu.
19. Oddział przekazuje do Biura PFRON opinię dotyczącą każdego projektu, sporządzoną w zbiorczym zestawieniu projektów. Wzór zestawienia stanowi załącznik nr 7 do procedur.
20. Jednostka organizacyjna Biura PFRON odpowiedzialna za realizację programu, na podstawie danych zawartych w zbiorczym zestawieniu, o którym mowa w ust. 19, przekazanych przez Oddziały i dokonanej prognozy potrzeb w obszarze E programu przygotowuje wystąpienie do Pełnomocników Zarządu w Biurze PFRON w sprawie podjęcia decyzji, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 procedur.
21. W uzasadnionych przypadkach, powstałych z przyczyn niezależnych od Wnioskodawcy, dopuszcza się możliwość podjęcia przez Pełnomocników Zarządu PFRON w Oddziałach decyzji o przywróceniu realizatorowi bądź Wnioskodawcy programu terminu określonego w procedurach. Ubiegając się o przywrócenie terminu, realizator lub Wnioskodawca zobowiązany jest opisać przyczyny uchybienia terminu.

IV. Tryb podejmowania decyzji w sprawie przystąpienia samorządu powiatowego do realizacji programu

1. Na podstawie wystąpienia, o którym mowa w rozdziale III ust. 17, Pełnomocnicy Zarządu w Biurze PFRON podejmują decyzje w sprawie wysokości limitów środków finansowych dla Oddziałów na realizację poszczególnych obszarów programu w danym województwie:

- 1) na udzielanie dofinansowania w poszczególnych jego obszarach;
  - 2) na pokrycie kosztów obsługi realizacji programu przez samorząd powiatowy.
2. Decyzje w sprawie wysokości dofinansowania:
    - 1) samorządów powiatowych, będących beneficjentami lub/i realizatorami programu w obszarach B, C, D, F i G;
    - 2) wniosków o dofinansowanie projektów w obszarze E programu, podejmują Pełnomocnicy Zarządu Funduszu w Oddziałach.
  3. W przypadku obszaru E programu decyzje Pełnomocników Zarządu, o których mowa w ust. 2 pkt 2 mają charakter warunkowy i obowiązują przez okres do 12 miesięcy. W uzasadnionych przypadkach powstałych z przyczyn niezależnych od beneficjenta, dopuszcza się możliwość podjęcia przez Pełnomocników Zarządu PFRON w Oddziałach decyzji o wydłużeniu beneficjentowi terminu obowiązywania decyzji maksymalnie do 18 miesięcy.
  4. O podjętej decyzji Oddział powiadamia w formie pisemnej.
  5. Umowy z samorządem powiatowym oraz umowy w obszarze E programu, w imieniu Funduszu zawierają Pełnomocnicy Zarządu PFRON w Oddziałach.
  6. W przypadku obszaru E programu Pełnomocnicy Zarządu PFRON w Oddziałach zawierają z beneficjentem umowę, w terminie do 30 dni od daty przedstawienia przez tego beneficjenta umowy zawartej z instytucją wdrażającą na realizację projektu dotyczącego aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych.
  7. Zawieranie umów oraz rozliczanie przekazanych na ich podstawie środków odbywa się w Oddziałach PFRON.

V. Zasady przekazywania i rozliczania środków PFRON

1. Wysokość przyznanego dofinansowania, sposób przekazania środków oraz termin i sposób ich rozliczenia określa umowa, zawarta pomiędzy Funduszem a samorządem powiatowym lub beneficjentem w przypadku obszaru E programu. Szczegółowy zakres rzeczowy i finansowy umowy w podziale na rodzaje kosztów dofinansowywanych ze środków PFRON, określony jest w załącznikach do umowy, uzgodnionych i podpisanych przez strony.
2. Wzór umowy stanowi odpowiednio załącznik nr 9, 10, 11 i 12 do procedur.
3. Środki na realizację wniosków samorządu powiatowego (za wyjątkiem wniosków dotyczących obszaru E programu), przekazywane są w formie zaliczki, pod warunkiem, że samorząd powiatowy złożył końcowe dokumenty rozliczeniowe dotyczące przyznanych i przekazanych zaliczkowo w roku poprzednim środków PFRON na dofinansowanie w ramach programu projektów własnych samorządu.
4. Realizator programu zobowiązany jest prowadzić osobny dla każdej umowy rachunek bankowy, wydzielony dla środków PFRON oraz prowadzić ewidencję księgową w sposób umożliwiający jednoznaczne określenie przeznaczenia kwot przekazywanych przez Fundusz w ramach realizacji programu.

5. Podmiot, który zawarł umowę z PFRON zobowiązany jest pod rygorem jej wypowiedzenia do powiadomienia Funduszu w formie pisemnej, o każdym zdarzeniu mającym wpływ na termin lub zakres realizacji zobowiązań wynikających z umowy w terminie do 7 dni od zaistnienia zdarzenia.
6. Pełnomocnicy Zarządu w Oddziałach PFRON na uzasadniony wniosek podmiotu, który zawarł umowę z PFRON mogą podejmować decyzje dotyczące zmiany warunków zawartych umów, o ile proponowane zmiany:
  - 1) nie naruszają zasad określonych w programie, procedurach realizacji programu, kierunkach działań oraz warunkach brzegowych obowiązujących realizatorów programu;
  - 2) nie powodują konieczności zwiększenia limitu środków PFRON przyznanych na realizację projektu;
  - 3) nie wiążą się ze zmniejszeniem zakresu rzeczowego projektu, chyba że zmniejszenie zakresu rzeczowego projektu powiązane jest z obniżeniem kwoty dofinansowania ze środków PFRON.
7. Pełnomocnicy Zarządu w Oddziałach PFRON na uzasadniony wniosek samorządu powiatowego mogą podjąć decyzję o uznaniu rozliczenia dofinansowania przyznanego na realizację obszaru G programu – (finansowanie zadań ustawowych powiatu dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) w sytuacji wydatkowania w danym roku przez powiat na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej mniejszej od zakładanej na etapie składania projektu kwoty środków algorytmu, o ile wysokość środków algorytmu faktycznie wydatkowanych na realizację zadań z zakresu aktywizacji zawodowej nie jest mniejsza niż 90% wartości środków zaplanowanych przez powiat na ten cel na etapie składania projektu.
8. Za kwalifikowalne mogą być uznane wyłącznie wydatki związane z projektem, o ile:
  - 1) są niezbędne do realizacji projektu;
  - 2) zostały uwzględnione w budżecie projektu i umieszczone w umowie zawartej w ramach programu;
  - 3) spełniają wymogi racjonalnego i oszczędnego gospodarowania środkami publicznymi, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów;
  - 4) zostały faktycznie poniesione w okresie objętym umową;
  - 5) są poparte stosownymi dokumentami i wykazane w dokumentacji finansowej beneficjenta.
9. W żadnym przypadku nie są kwalifikowalne w ramach programu:
  - 1) pożyczki i spłaty rat oraz odsetek;
  - 2) wydatki poniesione na przygotowanie wniosku;
  - 3) wydatki nieodnoszące się jednoznacznie do projektu;
  - 4) wydatki nieudokumentowane;
  - 5) wydatki na zakup nieruchomości;
  - 6) mandaty, opłaty karne i wydatki na procesy sądowe.
10. W przypadku, gdy beneficjent jest podatnikiem VAT, VAT nie jest kwalifikowalny, chyba że beneficjent oświadczy, iż będąc podatnikiem podatku VAT nie może obniżyć kwoty podatku należnego o podatek naliczony,

ze względu na wyłączenie możliwości odliczenia podatku naliczonego, wynikające z obowiązujących przepisów prawa.

11. Beneficjent zobowiązany jest przy korzystaniu ze środków PFRON do:
  - 1) przestrzegania przepisów o zamówieniach publicznych;
  - 2) dokonywania zakupów i/lub zamawiania usług z zastosowaniem, odpowiedniego dla danego przypadku trybu zamówienia przewidzianego w przepisach o zamówieniach publicznych.
12. Samorząd powiatowy, będący realizatorem programu, przy udzielaniu pomocy ze środków PFRON zobowiązany jest do:
  - 1) stosowania zasad postępowania podmiotu udzielającego pomocy, określonych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 59 poz. 404 z późn. zm.);
  - 2) stwierdzenia, czy planowana pomoc dla podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą jest pomocą *de minimis*;
  - 3) przechowywania dokumentów związanych z udzieloną pomocą *de minimis* przez okres co najmniej 10 lat, od dnia jej przyznania;
  - 4) udzielania informacji oraz udostępniania dokumentacji związanej z udzieloną pomocą przez okres jej przechowywania, na każde żądanie uprawnionych organów kontrolnych;
  - 5) w przypadkach określonych w ustawie, o której mowa w pkt 1, wydawania zaświadczeń stwierdzających, iż udzielona pomoc ma charakter pomocy *de minimis*.
13. Beneficjent obowiązany jest prowadzić dokumentację, dotyczącą kosztów realizacji projektu w sposób umożliwiający ocenę wykonania każdego zadania będącego elementem projektu pod względem rzeczowym i finansowym.
14. Wszelkie oświadczenia związane z realizacją umowy, powinny być składane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu stron umowy.
15. Na żądanie PFRON podmiot, który zawarł umowę z PFRON zobowiązany jest do składania dodatkowych wyjaśnień oraz dokumentów źródłowych – oryginałów lub kserokopii poświadczonych za zgodność z oryginałem przez osoby do tego uprawnione, niezbędnych do rozliczenia przyznanego dofinansowania.
16. Pisemna informacja o decyzji dotyczącej rozliczenia dofinansowania przekazywana jest w terminie 7 dni od daty jej podjęcia. Decyzja dotycząca rozliczenia dofinansowania musi być podjęta nie później niż w terminie 30 dni od daty doręczenia przez beneficjenta kompletnych i prawidłowo sporządzonych dokumentów rozliczeniowych.

VI. Zasady sprawowania kontroli nad wykorzystaniem środków Funduszu przekazanych w ramach realizacji programu

1. Fundusz zastrzega sobie prawo kontroli prawidłowości, rzetelności i zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w wystąpieniach lub wnioskach, załącznikach i rozliczeniach.
2. Dla dokonania oceny wykorzystania środków finansowych PFRON, Oddział oraz jednostki organizacyjne Biura Funduszu uprawnione są do przeprowadzania kontroli w siedzibie realizatora lub beneficjentów oraz miejscach wykonywania przez nich działalności.

VII. Zasady monitorowania i ewaluacji programu

1. Oddziały są odpowiedzialne za utworzenie i aktualizację bazy danych beneficjentów programu, umożliwiającej analizę skuteczności pomocy, zgodnie z wytycznymi Biura Funduszu.
2. Oddziały przekazują do Biura Funduszu informacje dotyczące realizacji programu, wg wzoru stanowiącego załącznik nr 13 do procedur – co pół roku (do końca miesiąca następującego po zakończeniu półrocza, którego dotyczy sprawozdanie).
3. Na prośbę Biura Funduszu Oddziały przekazują, informacje niezbędne do ewaluacji programu, sporządzone, między innymi, na podstawie danych przekazanych przez beneficjentów programu, zgodnie z zobowiązaniem wynikającym z umowy.
4. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru B – likwidacja barier w, urzędach, placówkach edukacyjnych i środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania:
  - 1) wskaźniki bazowe:
    - a) liczba osób niepełnosprawnych uczęszczających do środowiskowego domu samopomocy, którego dotyczy projekt lub liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej uczęszczających do placówki edukacyjnej, której dotyczy projekt, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie, z wyszczególnieniem dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich,
    - b) liczba placówek edukacyjnych, urzędów lub środowiskowych domów samopomocy położonych na terenie powiatu, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie,
    - c) liczba placówek edukacyjnych, urzędów lub środowiskowych domów samopomocy położonych na terenie powiatu, kompleksowo dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie,
    - d) wysokość środków przeznaczonych w planie beneficjenta na likwidację barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych,

urzędach lub środowiskowych domach samopomocy, na rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie;

2) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
- b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu;

3) wskaźnik produktu - liczba placówek edukacyjnych, urzędów lub środowiskowych domów samopomocy, w których zlikwidowano bariery architektoniczne w wyniku realizacji projektu;

4) wskaźniki rezultatu – liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, które w wyniku realizacji projektu zaczęły uczęszczać do placówek edukacyjnych, lub liczba osób niepełnosprawnych, które w wyniku realizacji projektu zaczęły uczęszczać do środowiskowych domów samopomocy, w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu z wyszczególnieniem dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich;

5. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych:

1) wskaźniki bazowe:

- a) liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu zatrudnionych w spółdzielniach socjalnych, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie,
- b) wysokość środków zaplanowanych przez beneficjenta na utworzenie spółdzielni socjalnej osób prawnych, na rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie;

2) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
- b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu;

3) wskaźnik produktu - liczba stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych wyposażonych w wyniku realizacji projektu;

4) wskaźniki rezultatu:

- a) liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach pracy wyposażonych w wyniku realizacji projektu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy,
- b) liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu w spółdzielniach socjalnych, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, według stanu na ostatni dzień miesiąca następującego po miesiącu zakończenia projektu;

6. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru D – likwidacja barier transportowych:

1) wskaźniki bazowe:

- a) liczba pojazdów (w rozbiciu na mikrobusy-pojazdy o liczbie miejsc 9 łącznie z kierowcą i autobusy) wykorzystywanych do przewozu osób niepełnosprawnych będących w posiadaniu beneficjenta, w tym pojazdów przystosowanych do przewozu osób na wózkach inwalidzkich, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie,
- b) liczba osób niepełnosprawnych, z wyodrębnieniem osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich, którym beneficjent zapewnia stały codzienny przewóz, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie,
- c) wysokość środków zaplanowanych przez beneficjenta na zakup lub przystosowanie pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych, na rok złożenia wystąpienia samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie,
- d) liczba placówek służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, których uczestnikom beneficjent zapewnia stały codzienny przewóz, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu powiatowego lub wniosku o dofinansowanie;

2) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
- b) iloraz planowanego kosztu projektu (planowanego kosztu zakupu pojazdu lub jego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz rzeczywistego kosztu projektu (kosztu zakupu pojazdu lub jego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych),
- c) iloraz kosztu realizacji projektu (całkowitego kosztu zakupu pojazdu lub jego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz liczby osób niepełnosprawnych, których stałe potrzeby przewozowe zostały zaspokojone w wyniku realizacji projektu,
- d) iloraz kwoty dofinansowania projektu ze środków PFRON przeznaczonych na realizację programu oraz liczby osób niepełnosprawnych, których potrzeby przewozowe zostały zaspokojone w wyniku realizacji projektu;

3) wskaźniki produktu:

- a) ilość miejsc w pojeździe przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych,
- b) ilość miejsc w pojeździe przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich;

4) wskaźniki rezultatu:

- a) liczba placówek służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, których uczestnikom zaspokojono potrzeby przewozowe w wyniku realizacji projektu,
- b) liczba osób niepełnosprawnych z wyodrębnieniem osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich, których stałe potrzeby przewozowe zostały zaspokojone w wyniku realizacji projektu,
- c) liczba przewiezionych osób niepełnosprawnych pojazdem zakupionym bądź przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych w wyniku realizacji projektu, w ciągu 6 miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu,
- d) liczba ogółem przejechanych kilometrów na rzecz osób niepełnosprawnych pojazdem zakupionym bądź przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych w wyniku realizacji projektu, w ciągu 6 miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu;

7. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych:

1) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego w projekcie,
- b) iloraz kwoty środków pochodzących z PFRON deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu środków pochodzących z PFRON w projekcie,
- c) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu;

2) wskaźnik rezultatu – liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z rezultatów projektu w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu.

8. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru F – na utworzenie warsztatów terapii zajęciowej:

1) wskaźniki bazowe:

- a) liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu, będących uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok wystąpienia realizatora programu o uczestnictwo w programie,
- b) wysokość środków przeznaczonych w planie realizatora programu na utworzenie warsztatu terapii zajęciowej, na rok wystąpienia realizatora programu o uczestnictwo w programie;

2) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,

- b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu,
  - c) iloraz kosztu realizacji projektu oraz liczby miejsc dla osób niepełnosprawnych w utworzonym warsztacie terapii zajęciowej,
  - d) iloraz kwoty dofinansowania projektu ze środków PFRON oraz liczby miejsc dla osób niepełnosprawnych w utworzonym warsztacie terapii zajęciowej,
  - e) iloraz kwoty dofinansowania projektu ze środków PFRON przeznaczonych na realizację programu oraz liczby miejsc dla osób niepełnosprawnych w utworzonym warsztacie terapii zajęciowej;
- 3) wskaźnik produktu - liczba miejsc dla osób niepełnosprawnych w warsztacie terapii zajęciowej utworzonych w wyniku realizacji projektu;
- 4) wskaźnik rezultatu - liczba osób niepełnosprawnych, które stały się uczestnikami wtz, w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu uruchomienia wtz-u.
9. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru G – finansowanie zadań ustawowych powiatu dotyczących rehabilitacji zawodowej:
- 1) wskaźniki bazowe:
- a) liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia przez samorząd powiatowy wniosku o dofinansowanie,
  - b) wysokość środków zaplanowanych przez powiat na zadania dotyczące aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, na rok złożenia wniosku o dofinansowanie;
- 2) wskaźniki wkładu:
- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
  - b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu;
- 3) wskaźnik produktu liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu, które skorzystały z poszczególnych form wsparcia dofinansowanych w ramach projektu,
- 4) wskaźnik rezultatu liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu.
10. Planowana wartość wskaźników wkładu, produktu i rezultatu, jaka powinna być osiągnięta w trakcie realizacji projektu oraz w wyniku realizacji projektu, określana jest w wystąpieniach samorządu powiatowego o realizację programu lub wnioskach o dofinansowanie.
11. Na podstawie porównania wskaźników bazowych oraz wskaźników rezultatu, przeprowadzana jest ocena realizacji programu w poszczególnych samorządach powiatowych uczestniczących w programie oraz ewaluacja interim (w połowie okresu programowania) oraz ex-post całego programu.

12. Ewaluujący program może w procesie ewaluacji użyć oprócz analizy wskaźników wskazanych w programie innych, uznanych w nauce, metod ewaluacji.
13. Koszty ewaluacji pokrywane są ze środków przeznaczonych w planie finansowym Funduszu na realizację programu.
14. Środki przeznaczone w planie finansowym Funduszu na ewaluację programu pozostają w dyspozycji Zarządu PFRON.